

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/40/2017
Identifikačné číslo spisu: 8014200503
Dátum vydania rozhodnutia: 27.03.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:8014200503.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členiek senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a JUDr. Eriky Čanádyovej v právnej veci žalobcu: A. S. Y. - ART MEDIA, so sídlom I., právne zastúpeného JUDr. Dušanom Remetom, advokátom, so sídlom Masarykova 2, Prešov, proti žalovanej Sociálnej poisťovni, ústredie v Bratislave, 29. augusta 8-10, Bratislava, za účasti 1./ A. P. M. - D., bytom B., P. XX, Z. X. 2./ W. J. Z. - B.ńska, bytom X. X/X, I., Z., právne zastúpených JUDr. Dušanom Remetom, advokátom, so sídlom Masarykova 2, Prešov, o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutí žalovanej číslo: 15587-3/2014-BA zo dňa 10. februára 2014 a číslo: 15589-3/2014-BA zo dňa 10. februára 2014, 2014, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 5S/33/2014-90 zo dňa 6. septembra 2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 5S/33/2014-90 zo dňa 6. septembra 2017 m e n í tak, že rozhodnutia žalovanej číslo: 15587-3/2014-BA zo dňa 10. februára 2014 a číslo: 15589-3/2014-BA zo dňa 10. februára 2014 z r u š u j e a vec jej v r a c i a na ďalšie konanie.

Žalobcovi voči žalovanej priznáva právo na náhradu trov konania pred správnym súdom a právo na náhradu trov kasačného konania v rozsahu jednej pätiny.

Odôvodnenie

I.

Rozhodnutie krajského súdu

1. Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 5S/33/2014-90 zo dňa 6. septembra 2017 zamietol žaloby, ktorými sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti postupu a rozhodnutí žalovanej, uvedených v úvodnej časti tohto rozhodnutia. Účastníkom nepriznal nárok na náhradu trov konania.

2. Z odôvodnenia uvedeného rozsudku vyplynulo, že krajský súd mal z obsahu administratívneho spisu preukázané, že Sociálna poisťovňa, pobočka Svidník (ďalej len „prvostupňový správny orgán“) v

administratívnom konaní vykonala dňa 14.03.2013 u žalobcu vonkajšiu kontrolu za účelom preverenia sídla zamestnávateľa a reálneho výkonu činností zamestnancov na území Slovenskej republiky. O výsledku tejto vonkajšej kontroly bol spísaný záznam č. 208-12/2013-SK zo dňa 14.03.2013. Z obsahu tohto protokolu vyplýva, že zamestnanci prvostupňového správneho orgánu v mieste registrovaného sídla uvedeného v osvedčení o živnostenskom oprávnení zistili, že na uvedenej adrese sa nenachádza kancelária ani prevádzka zamestnávateľa, adresa sídla zamestnávateľa je adresou trvalého pobytu Ing. A. W. a žalobcovi bola poskytnutá za účelom zriadenia živnosti. Už zo zistení v minulosti vykonanej kontroly disponujú informáciou, že Ing. W. je splnomocnený vystupovať v mene žalobcu. V kancelárii Ing. A. W. v mieste mzdovej učtárne žalobcu boli zamestnancom poskytnuté požadované doklady. V zápise o vykonaní vonkajšej kontroly je ďalej konštatované, že adresa uvedená vo výpise zo živnostenského registra je virtuálnou adresou, na základe súhlasu majiteľa bytu za účelom otvorenia živnosti. Reálne má spoločnosť priestory na výkon svojej činnosti na T. v kancelárii splnomocneného zástupcu Ing. A. W.. Na tejto adrese sa určuje politika spoločnosti a spravujú sa tam prevádzkové záležitosti spoločnosti. Je to miesto, kde žalobca pravidelne navštevuje poverenú osobu za účelom riadenia spoločnosti. Zápisnice z týchto stretnutí sa nevyhotovujú. Na tejto adrese sú uchovávané účtovné doklady, pracovné zmluvy, obchodné zmluvy, korešpondencia, faktúry a ďalšie písomnosti potrebné k činnosti. Z tohto miesta sú vykonávané aj finančné transakcie. Realizácia predmetu činnosti je na území Slovenskej republiky, a to doručovanie letákov a prieskum verejnej mienky podľa objednávky zmluvných partnerov v celej Slovenskej republike. Žalobca riadi svoju spoločnosť prevažne z miesta svojho trvalého bydliska - Ul. M. a taktiež z T. XXX vo S.. Z obsahu administratívneho spisu ďalej správny súd zistil, že žalovaná adresovala poľskej inštitúcii sociálneho zabezpečenia ZUS Varsava oznámenie listom zo dňa 25. júla 2013, číslo: 36968-2/2013-BA, týkajúce sa spoločností, ktoré na území Slovenskej republiky vykonávajú činnosť ako tzv. schránkové firmy, v ktorom informovala poľskú inštitúciu, že v spolupráci s národným inšpektorátom práce uskutočnila kontroly uvedených zamestnávateľov, ktorí zamestnávajú osoby s podozrivo nízkym príjmom a zanedbateľným pracovným úväzkom, ktorých cieľom bolo preverenie reálneho výkonu činností ich zamestnancov na území Slovenskej republiky. V zozname zamestnancov, ktorých žalovaná v predmetnom oznámení označila je uvedené aj meno žalobcu. Na základe výsledkov vykonaných kontrol prvostupňový správny orgán vydal dňa 03.10.2013 rozhodnutie č. 5427-20/2013-SK, ktorým podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona o sociálnom poistení rozhodol tak, že zamestnancovi A. P. M. - D., zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy uplynutím dňa 30.11.2012. Ďalším rozhodnutím č. 5427-17/2013-SK zo dňa 03.10.2013 prvostupňový správny orgán podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona o sociálnom poistení rozhodol, že zamestnancovi W. J. Z. - B.Q. zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy uplynutím dňa 20.03.2012. Proti týmto rozhodnutiam podal žalobca a účastníci konania A. P. M. - D. a W. J. Z. - B. náská odvolanie, o ktorom rozhodovala žalovaná preskúmanými rozhodnutiami č. XXXXX-X/XXXX-BA zo dňa 10. februára 2014 a č. 15589-3/2014-BA zo dňa 10. februára 2014. Žalovaná preskúmanými rozhodnutiami odvolanie žalobcu a účastníkov konania zamietla a rozhodnutia prvostupňového správneho orgánu č. 5427-20/2013-SK a č. 5427-17/2013-SK zo dňa 03.10.2013 potvrdila.

3. Zákonnosť preskúmaných rozhodnutí žalovanej krajský súd preskúmal v intenciách ustanovení § 172 ods. 2, 5 v spojení s § 178 ods. 1, s § 195 ods. 1, § 196 ods. 1, § 218 ods. 1, s § 209 ods. 1, 2, 3 a 4 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, ktorú právnu úpravu citoval, postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku orgánov (zákon č. 162/2015 Z.z. - ďalej tiež SSP). Správny súd dospel k názoru, že rozhodnutiami žalovanej a prvostupňového správneho orgánu nemohlo byť zasiahnuté do majetkovej sféry žalobcu. Správny súd podľa § 190 S.s.p. žaloby žalobcu ako nedôvodné zamietol.

4. Správny súd konštatoval, že zo žalobných námietok žalobcu je zrejmé, že žalobca namietal skôr iné porušenia ako svojich subjektívnych práv ako účastníka konania, a to porušenia práv zamestnancov. Aj keby napadnutým rozhodnutím žalovanej a prvostupňového správneho orgánu alebo postupom týchto správnych orgánov boli porušené právne predpisy Slovenskej republiky alebo Nariadenia Rady (EHS), z citovaných ustanovení Správneho súdneho poriadku nepochybne vyplýva žalobcovi povinnosť tvrdenia

o porušení jeho subjektivních práv.

5. Za neopodstatnenú správny súd považoval námietku, ktorou žalobca spochybňoval oprávnenie žalovanej a prvostupňového správneho orgánu vykonať v predmetnej veci kontrolu vo vzťahu k reálnemu výkonu zamestnania jeho zamestnancami.

6. Poukazom na právnu úpravu ustanovenú v tretej časti zákona o sociálnom poistení v ust. § 172 až § 255 a citujúc právnu úpravu ustanovenú v § 172 ods. 2, 5, v § 178 ods. 1, v § 196 ods. 1, v § 196 ods. 1 tohto zákona správny súd uviedol, že z ustanovení uvedeného zákona je nesporne daná kompetencia Sociálnej poisťovne rozhodovať v nedávkovom konaní o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch. V rámci dokazovania vo veci sociálneho poistenia je v ust. § 196 upravená široká definícia dôkazu. Preto nie je zákonom vylúčené, aby Sociálna poisťovňa v rámci dokazovania nevykonala kontrolu a šetrenie za účelom zistenia skutočného stavu veci a na základe takto zisteného stavu veci v konaní nerozhodla.

7. Za nedôvodnú správny súd považoval aj námietku, ktorou žalobca v žalobe namietal porušenie zásady dvojnásťantnosti konania. Správny súd uviedol, že z obsahu administratívneho spisu žalovanej je nesporné, že žalovaná vo veci nerozhodovala na základe iných dôkazov než tých, ktoré boli zistené v konaní pred prvostupňovým správnym orgánom. Konanie pred prvostupňovým správnym orgánom a odvolacie konanie tvoria jeden celok.

8. Správny súd tiež konštatoval, že žalovaná pri vydávaní napadnutého rozhodnutia postupovala v súlade s citovaným ust. § 218 ods. 1 zákona a rozhodnutie iba podrobnejšie skutkovo a právne odôvodnila. Podľa názoru správneho súdu napadnuté rozhodnutie žalovanej a prvostupňového správneho orgánu bolo vydané v súlade s ust. § 209 zákona o sociálnom poistení, keďže z odôvodnenia rozhodnutia je zrejmé, ktoré skutočnosti boli podkladom pre rozhodnutie, akými úvahami boli správne orgány vedené pri hodnotení dôkazov a pri použití právnych predpisov, na ktorých základe rozhodovali.

9. Správny súd záverom poukázal aj na doterajšiu rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v totožných veciach, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 9Sžso 88/2015 zo dňa 26.04.2017, ktorého právny názor citoval.

10. O trovách konania správny súd rozhodol podľa § 175 ods. 1 S.s.p. v spojení s § 167 a § 168 S.s.p. Žalobca nebol v konaní úspešný, preto mu nárok na náhradu trov konania nepriznal. Vo vzťahu k žalovanému správny súd nezistil také okolnosti, pre ktoré by bolo možné spravodlivo požadovať od žalobcu nahradenie trov konania žalovanému správnenému orgánu.

II.

Kasačná sťažnosť žalobcu

11. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podal v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť žalobca. Namietal nesprávne právne posúdenie veci podľa § 440 ods. 1 písm. g/ SSP. Navrhoval, aby kasačný súd napadnutý rozsudok Krajského súdu v Prešove zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, prípadne, aby ho zmenil a priamo zrušil rozhodnutia žalovanej v spojení s rozhodnutím prvostupňového orgánu verejnej správy a priznal žalobcovi náhradu trov konania v rozsahu 100%.

12. Žalobca sa nestotožnil s právnym posúdením veci zo strany krajského súdu. Poukazom na právnu úpravu ustanovenú v článku 13 ods. 3 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 (základného nariadenia) v spojení s právnou úpravou ustanovenou v článku 1 ods. 1 písm. a/, písm. b/ a článku 16 ods. 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 (vykonávacieho nariadenia) a poukazom na právne závery vyslovené Najvyšším súdom SR v rozsudku sp. zn. 9Sžso 90/2015 zo dňa 14. 12. 2016, ktorý bol vydaný v skutkovo a právne totožnej veci, dôvodil, že pobočka sociálnej poisťovne ani sociálna poisťovňa ústredie nemali právomoc rozhodnúť o určení tzv. uplatniteľnej legislatívy vo vzťahu k osobám v rovnakom postavení ako sa nachádzajú zamestnanci

žalobcu.

13. Ďalej žalobca poukazom na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 10Sžso 24/2015 zo dňa 27. apríla 2016, ako aj na rozhodnutie Sociálnej poisťovne - ústredie č. 8519 - 5/2012/BA zo dňa 28.06.2012, vyslovil presvedčenie o tom, že orgán verejnej správy pred vydaním svojho rozhodnutia nedostatočne zistil skutkový stav veci a tento súčasne nepostačuje na riadne posúdenie veci v súdnom konaní v rámci správneho súdnictva, v dôsledku čoho je potrebné, aby príslušné rozhodnutie orgánu verejnej správy skutočne bolo zrušené. Trval na tom, že zo strany žalovanej došlo k tzv. prejedikovaniu rozhodnutia. Žalobca opakovane argumentoval aj tým, že napadnutým rozhodnutím došlo k akceptovaniu nezákonného retroaktívneho rozhodnutia zo strany orgánu verejnej správy. Tiež trval na tom, že v administratívnom konaní nebola zachovaná lehota na vydanie rozhodnutia.

14. Žalobca sa nestotožnil ani so záverom krajského súdu v tom, že v danom prípade nedošlo k porušeniu subjektívnych práv žalobcu. Mal za to, že na strane žalobcu došlo k porušeniu viacerých jeho subjektívnych práv, najmä pokiaľ ide o právo na spravodlivý proces, ktoré zahŕňa aj právo na zákonné administratívne konanie, právo na fungovanie verejnej správy na princípe tzv. „dobrej“ ako aj právo na dodržiavanie základných zásad správneho konania. Tvrdil, že osobitne na strane žalobcu došlo tiež k porušeniu jeho subjektívneho práva vlastníť majetok, práva na slobodnú voľbu povolania a práva podnikat' a dosahovať zisk z podnikateľskej činnosti na území Slovenskej republiky, keďže v dôsledku napadnutých rozhodnutí orgánov verejnej správy nemôže zamestnávať zamestnancov, o prácu ktorých má záujem, pretože títo nebudú môcť byť riadne sociálne a zdravotne poistení na území Slovenskej republiky. Podľa názoru žalobcu neobstojí ani tvrdenie, že žalobca sa domáhal porušeníach iných ako svojich subjektívnych práv. Žalobca poukázal tiež na to, že už v priebehu konania pred krajským súdom argumentoval tým, že jednotlivé subjektívne práva žalobcu je nevyhnutné vnímať vo vzájomnej súvislosti so subjektívnymi právami jeho zamestnancov, nakoľko ide o osoby, ktoré boli spoločne účastníkmi administratívneho konania a zároveň subjektmi, na ktoré sa vzťahujú právne dôsledky rozhodnutí nezákonnosti, ktorých sa žalobca domáha v konaní pred súdom. Záverom žalobca poukázal aj na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 10Sžso 40/2015 k zo dňa 24.08.2016, v zmysle ktorého je potrebné, aby bolo súdne rozhodnutie vo vzťahu k žalobcovi a jeho zamestnancom rovnaké, pretože sa týka tých istých práv.

III.

Vyjadrenie žalovanej ku kasačnej sťažnosti žalobcu

15. Žalovaná vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti žalobcu nesúhlasila s dôvodmi uvedenými v kasačnej sťažnosti. Navrhovala, aby kasačný súd napadnutý rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 5S/33/2014-90 zo dňa 6. septembra 2017 potvrdil. Súhlasila s rozsudkom krajského súdu v celom rozsahu.

16. V dôvodoch vyjadrenia žalovaná uviedla, že žalobca v kasačnej sťažnosti neuviedol také námietky k správnosti preskúmaného rozhodnutia ani právne relevantné dôvody, ktoré by odôvodňovali zmenu alebo zrušenie rozsudku Krajského súdu v Prešove č.k. 5S/33/2014-90 zo dňa 6. septembra 2017. Ďalej uviedla, že v preskúmaných rozhodnutiach ako aj vo vyjadreniach podaných v predmetnej veci podrobne objasnila, z akých dôvodov zamestnancom žalobcu zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy a svoj právny názor zdôvodnila príslušnými koordinačnými právnymi predpismi, ktoré upravujú sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov v rámci členských štátov EÚ.

17. K námietkam žalobcu uvedených v kasačnej sťažnosti žalovaná uviedla, že v zmysle zásad ustanovených v úvodnej časti nariadenia Európskeho parlamentu a Rady číslo 883/2004 (základného nariadenia) je potrebné zabezpečiť, aby osoby, ktoré sa pohybujú v rámci spoločenstva podliehali systému sociálneho zabezpečenia iba jedného členského štátu, aby sa tak predišlo prekryvaniu uplatniteľných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov a komplikáciám, ktoré by z toho mohli vzniknúť. Inštitúcie a osoby, na ktoré sa vzťahujú koordinačné nariadenia Európskej únie, majú

povinnosť vzájomne sa informovať a spolupracovať, aby sa zabezpečilo riadne vykonávanie koordinačných nariadení. V danej súvislosti poukázala na rozhodnutie Krajského súdu v Žiline č.k. 20Scud/57/2014-78 z 09.06.2015 potvrdený Najvyšším súdom SR sp. zn. 10Sžso/48/2015 z 28.09.2016 a rozsudok Súdneho dvora z 04.10.2012 vo veci C-115/11

18. Žalovaná nesúhlasila ani s námietkou, ktorou žalobca namietal vydanie rozhodnutia po uplynutí zákonnej lehoty, v ktorej súvislosti poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Sžso/20/2010 z 24.02.2011. Za nedôvodnú považovala žalovaná aj námietku, ktorou žalobca namietal, že sociálna poisťovňa svojím rozhodnutím a postupom zasahuje do jeho majetkových práv. Trvala na tom že nemôže akceptovať vznik poistenia zamestnanca žalobcu podľa slovenskej legislatívy, ak nebol preukázaný reálny výkon činností dotknutého zamestnanca a všetky súvisiace okolnosti nasvedčujú tomu, že uzatváranie pracovných zmlúv s osobami s bydliskom v Poľskej republike, ktoré vykonávajú činnosť samostatne zárobkovo činných osôb v mieste svojho bydliska je účelové, s cieľom vyhnúť sa plateniu príslušných odvodov v štáte bydliska, resp. zoptimalizovať svoje náklady na sociálne zabezpečenie v Poľskej republike.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

19. Dňom 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok upravujúci v zmysle § 1 a) právomoc a príslušnosť správneho súdu konajúceho a rozhodujúceho v správnom súdnictve, b) konanie a postup správneho súdu, účastníkov konania a ďalších osôb v správnom súdnictve.

20. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 2 SSP), kasačnú sťažnosť žalobcu prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s ust. § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že v danej veci neboli splnené zákonné podmienky pre zamietnutie žalôb.

21. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 5S/33/2014-90 zo dňa 6. septembra 2017, ktorým správny súd podľa § 190 SSP zamietol žaloby o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutí žalovanej č. 15587-3/2014-BA zo dňa 10. februára 2014 a č. 15589-3/2014-BA zo dňa 10. februára 2014, 2014.

22. V procese posudzovania zákonnosti rozsudku krajského súdu, napadnutého kasačnou sťažnosťou žalobcu, kasačný súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich z administratívneho spisu, na ktoré poukázal už krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku, z ktorých dôvodov ich najvyšší súd už neopakuje a súčasne na ne poukazuje.

23. Kasačný súd z predloženého spisu krajského súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovanej, zistil, že predmetom preskumavacieho konania v danej veci boli rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ústredie č. 15587-3/2014-BA zo dňa 10. februára 2014 a č. 15589-3/2014-BA zo dňa 10. februára 2014, 2014, ktorými žalovaná podľa § 179 ods. 1 písm. b/ a § 218 ods. 2 zákona o sociálnom poistení rozhodla tak, že odvolania žalobcu a účastníkov konania zamietla a rozhodnutia prvostupňového správneho orgánu - Sociálnej poisťovni, pobočka Svidník, č. 5427-20/2013-SK a č. 5427-17/2013-SK zo dňa 03.10.2013 potvrdila.

24. Prvostupňový správny orgán - Sociálna poisťovňa, pobočka Svidník, rozhodnutím zo dňa 03.10.2013, č. 5427-20/2013-SK, podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona o sociálnom poistení rozhodol tak, že zamestnancovi A., zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy uplynutím dňa 30.11.2012.

25. Rozhodnutím č. 5427-17/2013-SK zo dňa 03.10.2013 prvostupňový správny orgán - Sociálna poisťovňa, pobočka Svidník, podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona o sociálnom poistení rozhodol, že zamestnancovi W. J. Z. - B. zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy uplynutím dňa 20.03.2012.

26. Kasačný súd preskúmal rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci kasačného konania skúmal aj napadnuté rozhodnutia žalovanej, v spojení s rozhodnutiami správneho orgánu prvého stupňa, ako aj konania im predchádzajúce a nestotožniac sa s názorom krajského súdu dospel k záveru, že v danej veci neboli splnené zákonné podmienky pre zamietnutie žalôb.

27. Najvyšší súd Slovenskej republiky predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správny súd v procese súdneho prieskumu zákonnosti postupu a rozhodnutí orgánu verejnej správy nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutí a postupu správneho orgánu podľa tretej časti prvej a tretej hlavy Správneho súdneho poriadku (upravujúcej rozhodovanie o žalobách v sociálnych veciach (§§ 199 a nasl. SSP) je posudzovať, či správny orgán bol príslušný na konanie a následne, či si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutí, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutia boli vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovali zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutia správneho orgánu boli vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutí žalovaného správneho orgánu v konaní o sociálnej žalobe, ktorú podala fyzická osoba, správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ktorými žalobca namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúcemu vydaniu napadnutého rozhodnutia.

28. V správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom. (§ 2 ods. 1 SSP)

29. Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania. (§ 5 ods. 2 SSP)

30. Správnou žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy. (§ 177 ods. 1 SSP)

31. Rozsah správnej žaloby fyzickej osoby a jej dôvody možno zmeniť alebo doplniť až do rozhodnutia správneho súdu. Pri správnej žalobe fyzickej osoby nie je správny súd viazaný žalobnými bodmi. (§ 203 ods. 1, 2 SSP)

32. Správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverené právomoci a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi. Kasačný súd upriamuje pozornosť tiež na to, že správny súd pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu v konkrétnej veci posudzuje, či správny orgán aplikoval na predmetnú právnu vec relevantný právny predpis. Zákonnosť postupu správny súd skúma na základe rovnakých kritérií ako zákonnosť rozhodnutia.

33. Kasačný súd zistil, že krajský súd v danej veci v procese súdneho prieskumu napadnutých rozhodnutí žalovanej nepostupoval v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku citovaných vyššie, keď súdny prieskum rozhodnutí žalovanej, napadnutých žalobou, nevykonával v súlade s platnou právnou úpravou zákona o sociálnom poistení v súčinnosti s koordinačnými nariadeniami Európskej únie. Kasačný súd po vykonaní súdneho prieskumu napadnutých rozhodnutí žalovanej v spojení s prvostupňovými správnyimi rozhodnutiami pri aplikácii uvedenej právnej úpravy postupom podľa Správneho súdneho poriadku dospel k inému záveru ako krajský súd.

VI.

Právne posúdenie kasačného súdu

34. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

35. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivec musí konať tak, ako určuje právny poriadok.

36. Ústavný súd SR princíp materiálneho právneho štátu prezentoval v právnom názore: „V právnom štáte, v ktorom sú ako neoddeliteľné súčasti okrem iných stelesnené princípy, ako sú právna istota a spravodlivosť (princíp materiálneho právneho štátu), čo možno spoľahlivo vyvodiť z čl. 1 ústavy, sa osobitný dôkaz kladie na ochranu tých práv, ktoré sú predmetom jej úpravy. Povinnosťou všetkých štátnych orgánov je zabezpečiť reálnu možnosť ich uplatnenia tými subjektmi, ktorými boli priznané“ (ÚS 17/1999, Nález z 22 septembra 1999. Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu SR 1999, s. 365; zhodne I.ÚS 44/1999, Nález z 13. októbra 1999. Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu SR 1999, s. 382, I.ÚS 10/98“). (I.ÚS 54/02. Nález z 13. novembra 2002. Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu SR 2002 - II. polrok, s. 750, nález Ústavného súdu SR č. PL. ÚS 22/06). Judikatúra ústavného súdu tiež kladie dôraz na to, že v súlade s čl. 1 ods. 1 ústavy s uplatňovaním princípu právnej istoty v právom štáte sa spája požiadavka všeobecnosti, platnosti, trvácnosti, stability, racionálnosti a spravodlivého obsahu právnych noriem; medzi ústavné princípy vlastné právnemu štátu patrí aj zákaz svojvôle v činnosti štátnych orgánov, ako aj zásada primeranosti, resp. proporcionality (m. m. PL. ÚS 1/04).

37. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

38. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

39. Z uvedeného článku ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou

úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právne záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie (čl. 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky) .

40. Slovenská republika môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu. Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu, sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa čl. 120 ods. 2.(čl. 7 ods. 2 Ústavy slovenskej republiky).

41. Slovenská republika vstupom do Európskej únie na základe Zmluvy o pristúpení podpísanej v Aténach dňa 16. apríla 2003 jej zmluvnými stranami, ktorá podľa čl. 2 ods. 2 zmluvy vstúpila do platnosti dňa 1. mája 2004, ako nový členský štát Európskej únie Zmluvou o pristúpení preniesla svoje právomoci na Európsku úniu v určenej miere a svojím vstupom do Európskeho spoločenstva sa súčasne zaviazala k uplatňovaniu právne záväzných aktov Európskych spoločenstiev a Európskej únie. Právne záväznými aktami na úseku sociálneho zabezpečenia pre členské štáty Európskej únie (teda aj pre Slovenskú republiku) sú Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (základné nariadenie) a Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (vykonávacie nariadenie). Európsky parlament a Rada prijali Nariadenie č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, najmä na jej články 42 a 308, konajúc postupom v článku 251 zmluvy, sledujúc ciele, uvedené v preambule zmluvy.

42. Základné nariadenie v druhej hlave ustanovuje určenie príslušnosti právnych predpisov uplatniteľných na fyzické osoby vykonávajúce zamestnanie alebo samostatne zárobkovú činnosť v členských štátoch. V článku 11 ods. 1 uvedeného nariadenia Európsky parlament a Rada ustanovuje všeobecné pravidlo zakotvené v preambule tohto nariadenia, že osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu; tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou. V čl. 11 ods. 3 písm. a/ uvedeného nariadenia európsky zákonodarcia stanoví, že s výhradou článkov 12 až 16 osoba vykonávajúca činnosť ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba v členskom štáte podlieha právnym predpisom tohto členského štátu. Pokiaľ fyzická osoba vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch sa určí príslušnosť právneho predpisu členského štátu EÚ podľa právnej úpravy ustanovenej v čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, v zmysle ktorého osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s odsekom 1 čl. 13.

43. Postup uplatňovania článku 13 základného nariadenia Európsky parlament a Rada ustanovuje v čl. 16 vykonávacieho nariadenia (č. 987/2009).

44. Podľa čl. 16 ods. 1 až 6 vykonávacieho nariadenia osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

Určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

Predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva

definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

Ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia. Ak inštitúcie alebo príslušné dotknuté úrady nemajú vo veci rovnaké stanoviská, snažia sa dosiahnuť dohodu v súlade s uvedenými podmienkami a uplatní sa článok 6 vykonávacieho nariadenia.

Príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

Ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

45. V čl. 2 až v čl. 5 vykonávacieho nariadenia európsky zákonodarca ustanovuje rozsah pôsobnosti, pravidlá výmen medzi inštitúciami a rozsah pôsobnosti a pravidlá výmen medzi dotknutými osobami a inštitúciami, formát a spôsob výmeny údajov a právnu relevantnosť dokumentov a podporných dokladov vystavených v inom členskom štáte nasledovne:

46. Podľa čl. 2 ods. 1 až 4 vykonávacieho nariadenia na účely vykonávacieho nariadenia sa výmeny medzi úradmi a inštitúciami členských štátov a osobami, na ktoré sa vzťahuje základné nariadenie, zakladajú na zásadách verejnej služby, účinnosti, aktívnej pomoci, rýchleho poskytovania a dostupnosti vrátane elektronickej dostupnosti, a to predovšetkým pre staršie osoby a osoby so zdravotným postihnutím.

Inštitúcie si bezodkladne poskytujú alebo vymieňajú všetky údaje potrebné na stanovenie a určenie práv a povinností osôb, na ktoré sa uplatňuje základné nariadenie. Prenos takýchto údajov medzi členskými štátmi prebieha buď priamo medzi inštitúciami, alebo nepriamo prostredníctvom styčných orgánov.

V prípade, že osoba omylom predložila informácie, dokumenty alebo žiadosti inštitúcii na území iného členského štátu, ako je ten, v ktorom sa nachádza inštitúcia určená v súlade s vykonávacím nariadením, táto inštitúcia bezodkladne postúpi predmetné informácie, dokumenty alebo žiadosti inštitúcii určenej v súlade s vykonávacím nariadením spolu s údajom o pôvodnom dátume ich predloženia. Tento dátum je pre príslušnú inštitúciu záväzný. Inštitúcie členského štátu však nemôžu niesť zodpovednosť ani sa ich nečinnosť nemôže považovať za prijatie rozhodnutia, ak im inštitúcie iného členského štátu zaslali informácie, dokumenty alebo žiadosti oneskorene.

Ak sa údaje postúpia nepriamo prostredníctvom styčného orgánu členského štátu určenia, lehoty na odpoveď na žiadosti začínajú plynúť od dátumu, keď styčný orgán prijal žiadosť, ako keby ju prijala inštitúcia v tomto členskom štáte.

47. Podľa čl. 3 ods. 1 až 4 vykonávacieho nariadenia členské štáty zabezpečia, aby dotknutým osobám boli sprístupnené potrebné informácie s cieľom informovať ich o zmenách, ktoré sa zaviedli základným nariadením a vykonávacím nariadením, aby mohli uplatňovať svoje práva. Taktiež zabezpečia užívateľsky prístupné služby.

Od osôb, na ktoré sa uplatňuje základné nariadenie, sa vyžaduje, aby dotknutým inštitúciami postúpili informácie, dokumenty alebo podporné doklady, ktoré sú potrebné na posúdenie ich situácie alebo situácie ich rodín, na určenie alebo zachovanie práv a povinností a na určenie uplatniteľných právnych predpisov a ich povinností, ktoré z nich vyplývajú.

Členské štáty pri zhromažďovaní, odstupovaní alebo spracovaní osobných údajov podľa svojich právnych predpisov na účely vykonávania základného nariadenia zabezpečujú, aby dotknuté osoby mohli

v plnej miere vykonávať svoje práva týkajúce sa ochrany osobných údajov v súlade s predpismi Spoločenstva o ochrane fyzických osôb vo vzťahu k spracovaniu osobných údajov a voľnému pohybu takýchto údajov.

V rozsahu potrebnom na uplatňovanie základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia zodpovedné inštitúcie postúpia dotknutým osobám informácie a vydajú im dokumenty, a to bezodkladne a v každom prípade v rámci lehôt stanovených právnymi predpismi dotknutého členského štátu. Zodpovedná inštitúcia oznámi svoje rozhodnutie žiadateľovi s bydliskom alebo miestom pobytu v inom členskom štáte priamo alebo prostredníctvom styčného orgánu členského štátu bydliska alebo pobytu. V prípade zamietnutia dávok táto inštitúcia tiež uvedie dôvody zamietnutia, opravné prostriedky a lehoty na odvolanie. Kópia tohto rozhodnutia sa zašle ďalším zainteresovaným inštitúciám.

48. Podľa čl. 4 ods. 1. až 3 vykonávacieho nariadenia správna komisia určí štruktúru, obsah, formu a podrobné mechanizmy výmeny dokumentov a štruktúrovaných elektronických dokumentov.

Zasielanie údajov medzi inštitúciami alebo styčnými orgánmi sa uskutočňuje elektronickými prostriedkami buď priamo, alebo nepriamo prostredníctvom prístupových bodov patriacich do spoločného bezpečnostného rámca, ktorý je schopný zaručiť dôvernosť a ochranu vymieňaných údajov. Pri komunikácii s dotknutými osobami zodpovedné inštitúcie používajú mechanizmy, ktoré sú vhodné v danom prípade, a podľa možnosti maximálne uprednostňujú používanie elektronických prostriedkov. Správna komisia vypracuje praktické pravidlá zasielania informácií, dokumentov alebo rozhodnutí dotknutej osobe pomocou elektronických prostriedkov.

49. Podľa čl. 5 ods. 1. až 4 vykonávacieho nariadenia dokumenty vydané inštitúciou členského štátu, ktoré osvedčujú situáciu osoby na účely uplatnenia základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia, ako aj podporné doklady, na základe ktorých boli dokumenty vydané, uznávajú inštitúcie iných členských štátov, pokiaľ ich členský štát, v ktorom boli vydané, nezrušil ani nevyhlásil za neplatné.

V prípade pochybností o platnosti dokumentu alebo pravdivosti skutočností, z ktorých vychádzajú tvrdenia, ktoré sú v ňom uvedené, inštitúcia členského štátu, ktorej sa dokument predložil, požiada inštitúciu, ktorá dokument vydala, o poskytnutie potrebných objasnení a v prípade potreby o zrušenie tohto dokumentu. Vydávajúca inštitúcia prehodnotí dôvody na vydanie dokumentu a prípadne ho zruší.

V prípade pochybností týkajúcich sa informácií poskytnutých dotknutou osobou, platnosti dokumentu alebo podporných dokladov, alebo pravdivosti skutočností, z ktorých vychádzajú tvrdenia, ktoré sú v nich uvedené, inštitúcia miesta pobytu alebo bydliska vykoná v zmysle odseku 2 na žiadosť príslušnej inštitúcie v rámci svojich možností potrebné overenie týchto informácií alebo tohto dokumentu.

Ak dotknuté inštitúcie nedospejú k dohode, môžu príslušné úrady predložiť záležitosť správnej komisii, a to najskôr jeden mesiac od dátumu, keď inštitúcia, ktorá dostala dokument, predložila svoju žiadosť. Správna komisia sa pokúsi o zosúladenie stanovísk do šiestich mesiacov od dátumu, keď jej bola záležitosť predložená.

50. Závaznosť spolupráce medzi inštitúciami sociálneho zabezpečenia členských štátov EÚ európsky zákonodarca ustanovuje tiež v čl. 20 ods. 1 a 2 vykonávacieho nariadenia, v zmysle ktorého dotknuté inštitúcie sprostredkujú príslušnej inštitúcii členského štátu, ktorého právne predpisy sú na osobu uplatniteľné podľa hlavy II základného nariadenia, nevyhnutné informácie potrebné na určenie dátumu, ku ktorému sa tieto právne predpisy stávajú uplatniteľnými, ako aj príspevkov, ktoré táto osoba a jej zamestnávateľ alebo zamestnávateľia sú povinní platiť podľa týchto právnych predpisov. Príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli určené ako uplatniteľné na osobu podľa hlavy II základného nariadenia, sprostredkuje informáciu o dátume, ku ktorému sa uplatňovanie právnych predpisov stáva účinným, inštitúcii určenej príslušným úradom členského štátu, ktorého právne predpisy sa na túto osobu naposledy vzťahovali.

51. Vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich z predloženého spisového materiálu kasačný súd zistil, že žalovaná tvrdila, že v zmysle zásad ustanovených v úvodnej časti nariadenia Európskeho

parlamentu a Rady číslo 883/2004 (základného nariadenia) je potrebné zabezpečiť, aby osoby, ktoré sa pohybujú v rámci spoločenstva podliehali systému sociálneho zabezpečenia iba jedného členského štátu, aby sa tak predišlo prekryvaniu uplatniteľných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov a komplikáciám, ktoré by z toho mohli vzniknúť. Inštitúcie a osoby, na ktoré sa vzťahujú koordinačné nariadenia Európskej únie, majú povinnosť vzájomne sa informovať a spolupracovať, aby sa zabezpečilo riadne vykonávanie koordinačných nariadení. O skutočnostiach zistených na základe kontroly u žalobcu bola v súlade s článkom 76 ods. 4 základného nariadenia informovaná centrála poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS vo Váršave listom a poľská inštitúcia tieto skutočnosti akceptovala. Ďalej žalovaná uviedla, že postupom podľa článku 16 vykonávacieho nariadenia došlo medzi žalovanou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia k definitívnemu určaniu uplatniteľných právnych predpisov, ktoré aj žalovaná akceptovala.

52. Napriek uvedenému Sociálna poisťovňa konajúc a rozhodujúc podľa ustanovení zákona č. 461/2003 Z.z. v platnom znení preskúmanými rozhodnutiami vydanými v oboch stupňoch administratívneho konania určila, že príbratým účastníkom konania ako zamestnancom žalobcu a to - zamestnancovi A., zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy uplynutím dňa 30.11.2012 a zamestnancovi W. zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy uplynutím dňa 20.3.2012.

53. Ďalej kasačný súd zistil, že Veľký senát správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež „veľký senát“) posudzoval otázky nastolené senátom 9S v rozsahu vymedzenom v uznesení sp. zn. 9 Sžsk 22/2017 zo dňa 16. mája 2018, ktorým podľa § 22 ods. 1 písm. a/ SSP postúpil vec vedenú na Najvyššom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 9Sžsk/22/2017 na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu.

54. Veľký senát uznesením sp. zn. 1Vs 1/2018 zo dňa 4. decembra 2018 rozhodol o otázkach rozhodujúcich pre posúdenie veci nasledovné: „Odpoveď na 1/ otázku: Dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov Európskej únie podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia č. 987/2009 z 16.09.2009 musí byť určitá, čo do obsahu ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a súčasne musí byť zachytená v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči a pod.) a založená do spisu Sociálnej poisťovne. Odpoveď na 2/ otázku: Definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa čl. 16 ods. 3 Nariadenia Európskeho parlamentu Rady (ES) č. 987/2009 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“), ktorým sa vykonáva Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „základné nariadenie“) alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve.“ Rozhodnutie veľkého senátu je záväznou judikatúrou pre ďalšie rozhodovanie najvyššieho súdu vo veciach s obdobnou právnou problematikou.

55. Vychádzajúc z uvedeného a právnej úpravy ustanovenej v druhej hlave vykonávacieho nariadenia najvyšší súd v danej veci poukazuje na záver veľkého senátu v uvedenom uznesení, že dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov EU podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a zároveň musí byť zachytená v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči, atď.) a založená do spisu inštitúcie sociálneho poistenia členského štátu, v tomto prípade žalovanej, konštatuje, že v preskúmaných veciach z dohody medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia nevyplýva, že k dohode o uplatniteľnej legislatíve poľského zákonodarstva došlo aj vo vzťahu k zamestnancom žalobcu, príbratých do konania súdneho prieskumu napadnutých rozhodnutí žalovanej.

56. Pokiaľ na základe vzájomnej koordinácie Sociálna poisťovňa a inštitúcia sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky určili uplatniteľnú legislatívu Poľskej republiky dohodou, na sociálne poistenie

zamestnancov žalobcu ako dotknutých osôb sa bude aplikovať príslušná právna úprava Poľskej republiky, určená dohodou, a preto zamestnanci žalobcu budú podliehať pod právomoc Poľskej republiky ako štátu, ktorého legislatíva bola touto dohodou určená. Uvedená skutočnosť potom vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie sociálneho zabezpečenia druhého členského štátu EÚ konať o otázke uplatniteľnosti legislatívy na sociálne poistenie zamestnancov žalobcu, keďže uplatniteľnosť príslušnej legislatívy na sociálne poistenie jeho zamestnancov bola vyriešená práve na základe dohody uzavretej medzi inštitúciami sociálneho zabezpečenia Slovenskej a Poľskej republiky ako členských štátov Európskej únie. Z uvedených dôvodov najvyšší súd dospel k záveru, že pokiaľ došlo k určení uplatniteľnej legislatívy Poľskej republiky vo vzťahu k zamestnancom žalobcu od určitého dátumu podľa čl. 16 ods. 3 Nariadenia Európskeho parlamentu Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa vykonáva Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, táto skutočnosť vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve.

57. Vychádzajúc zo skutkových okolností vyplývajúcich z administratívneho spisu poukazom na závery uvedené vyššie kasačný súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutia žalovanej náležite nevychádzajú z právnej úpravy ustanovenej vo vykonávacom nariadení EÚ v spojení s právnou úpravou ustanovenou v základnom nariadení EÚ, majúce za následok ich nezákonnosť, z ktorých dôvodov najvyšší súd napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 2 SSP zmenil tak, že preskúmané rozhodnutia žalovanej podľa § 191 ods. 1 písm. c/, e/, f/ SSP v spojení s § 452 ods. 1 SSP zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

58. O náhrade trov kasačného konania a trov konania pred správny súdom rozhodol najvyšší súd tak, že žalobcovi, ktorý v tomto konaní mal úspech, priznal nárok na ich náhradu (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 3 písm. a/ SSP) v skrátenom rozsahu. Vzhľadom na závery uvedené vyššie najvyšší súd námietky žalobcu uvedené v konaní súdneho prieskumu pred správny súdom vyhodnotil bez právnej relevancie, ktoré nepodmienili jeho úspešnosť v tomto konaní. Z dôvodov, že v konaní súdneho prieskumu zákonnosti postupu a rozhodnutí správneho orgánu na základe správnej žaloby vo veciach sociálnych, ak žalobca je fyzickou osobou, správny súd nie je viazaný žalobnými bodmi, kasačný súd zrušil preskúmané rozhodnutia žalovanej a vec jej vrátil na ďalšie konanie, pričom k zrušeniu a vráteniu rozhodnutí žalovanej nedošlo z dôvodov tvrdení žalobcu v žalobe. Súčasne kasačný súd znížil nárok na náhradu trov konania aj z dôvodu, že v danej veci ide o tzv. typizované žaloby. V prejednávanych veciach ide opakovane konania (ďalšie napr. 9Sžso/92/2015, 9Sžso/93/2015, 9Sžso/113/2015, 9Sžso/144/2015, 9Sžso/170/2015, 7Sžso/35/2017), ktoré sú skutkovo veľmi obdobné s totožnou právnou otázkou, týkajúcou sa uplatnenia práv žalobcu v predchádzajúcich správnych konaniach. Tomu zodpovedali aj jednotlivé podania úspešného žalobcu, čo do rozsahu a obsahu. Na druhej strane pri svojom rozhodovaní o náhrade trov konania kasačný súd prihliadol aj na povinnosť právneho zástupcu riadne plniť procesné povinnosti žalobcu, a to najmä dodržiavanie lehôt a pokynov konajúcich súdov. Po zvážení uvedených hľadísk znížil najvyšší súd žalobcom požadovaný nárok na náhradu trov konania v rozsahu 1/5 majúca za to, že priznanie nároku na náhrady trov konania žalobcovi v celom rozsahu, by v danom prípade bolo v rozpore s materiálnou spravodlivosťou.

59. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.